

Aging and the future ahead

Mohammad Rahmani Zarvandi*

*Department of Islamic Jurisprudence, Faculty of Specialized Jurisprudence, Al-Mustafa International University, Qom, Iran.

*Correspondence should be addressed to Mr. Mohammad Rahmani Zarvandi; **Email:** m.zarvandi2@gmail.com

Article Info

Received: Dec 30, 2017

Received in revised form:

Feb 1, 2018

Accepted: Feb 24, 2018

Available Online: Mar 21, 2018

Keywords:

The elderly

Physical health

Mental health

Social health

Value

The population of the elderly in Iran already is 8 million and is rapidly increasing. Aging is a phenomenon with cultural, social, political, economic and religious dimensions. This phenomenon can be studied from various viewpoints, some of which are discussed here.

According to the head of the Department of Elderly in the Ministry of Health, based on the dominant practice in Iran, old age is equal to suffering from sickness, walking by the help of crutches, sitting on wheelchairs, and lying on the hospital bed. On the contrary, old age can be recognized as a time of vitality, efficiency and action.

Numerous pieces of news, statistics and reports have been published about the current situation of the elderly. But most of them bear negative and disappointing points. Furthermore, such reports do not propose a comprehensive and practical solution to overcome the elderly's problems.

Old people have a special place in the Iranian and Islamic culture. Old writings have many points about the importance of old age. For example, in *Qabusnameh*, which is a book containing suggestions on politics and society management, the issue of aging versus youth has been addressed. The author of this book has paid due attention to the value of aging.

In the Iranian culture, the elderly have an important place in social communication. In this culture, the management of affairs and the administration of society without the intervention of the elderly is impossible. The available proverbs in this regard further confirm this claim: "From the blessings of the elderly, there is a world of abandonment"; "The old manages, the young fights".

Also, in the Islamic culture, the elderly have a valuable place. In his famous book, *Jericho Zidane* writes, "Muslims from the beginning honored the elderly and whenever they wanted to consult somebody and people were equal in all aspects, the oldest became the head."

The Holy Quran regards Abraham, Sha'yb and Ya'qub as the elderly. In other words, they are considered as "Sheikh". They were prophets who were responsible for the leadership of the people and society. The Holy Qur'an, in the description of Prophet Zakaria, used the term "shaib" to mean old age. Therefore, the Qur'an does not have a negative view toward aging. Rather, it is a natural course in the lives of individuals, hence it is good to use it in worship and evolution.

Imam Ali (AS) also paid attention to an old blind man and laid down rules to help them. This narrative is a very important document for community leaders to come up with suitable plans for dealing with the elderly.

On the other hand, old age has various physical and mental harms. In a country like Japan which has a large population of old people, attempts are made to reduce harms and promote health via exercise, recreation and work.

Social harms are more important than physical or mental damages. In addition to biological aspects, Old age affects social life, family and relationships with others. These changes can create a phenomenon called "social exclusion." After sixty years of age, humans enter a new stage of life with a lot of experience, which should be utilized in a proper way.

According to some statistics, elderly people account for eight to ten percent of the population. They are national capital given the investments the society has made to increase their skills and experience.

If there are eight million elderly people in Iran, and at least four million of them are employed, they will be excluded from contribution to society after retirement, hence their lack of contribution to GDP. Therefore, the elite of the society should study aging and propose some plans to maximize the useful contribution of the elderly to the society. In this process, the responsibilities of people over 60 years of age should be redefined. Some of the viable solutions include

establishing a foundation for the elderly, proposing suitable laws for old age, asking for the elderly's participation in social issues, providing conditions for the elderly's involvement in various types of entertainment for their leisure time, suggesting jobs that are suitable for old people, and making attempts to prevent or treat lethal diseases among the elderly. The developed plans should be in line with the social and cultural demands of Iran rather than alien cultures. In designing plans for the elderly, it is of course incumbent to utilize the experiences of other countries too.

Please cite this article as: Rahmani Zarvandi M, Aging and the future ahead. J Res Relig Health. 2018; 4(2): 1- 6.

الشيخوخة والمستقبل القادم

محمد رحمانى زروندى * ID

* قسم فقه العبادة، كلية الفقه التخصصية، جامعة المصطفى العالمية، قم، إيران.

* المراسلات موجهة إلى السيد محمد رحمانى زروندى؛ البريد الإلكتروني: m.zarvandi2@gmail.com

معلومات المادة

الوصول: ١١ ربيع الثاني ١٤٣٩

وصول النص النهائي: ١٤ جمادى الأولى

١٤٣٩

القبول: ٧ جمادى الثاني ١٤٣٩

النشر الإلكتروني: ٤ رجب ١٤٣٩

الألفاظ الرئيسية:

الصحة الجسمية

الصحة النفسية

الصحة الاجتماعية

قيمة الشيخوخة

المسن

يتزايد عدد المسنين في المجتمع الإيراني الراهن بسرعة، حيث يبلغ عددهم ثمانية ملايين نسمة؛ والشيخوخة ظاهرة ذات أبعاد ثقافية واجتماعية وسياسية واقتصادية ودينية معقدة، وهي ظاهرة هامة في جوانب كثيرة، يشار الى بعضها. وقد اعلن رئيس دائرة شؤون المسنين في وزارة الصحة ان الأنماط المستخدمة في إيران، تعتبر الشيخوخة مرادفة للمرض استخدام العكاز والجلوس على كرسي متحرك والرقود على سرير المستشفى، في حين يمكن تعريف الشيخوخة بالحيوية والتمتع والنشاط.

هناك كثير من الأخبار والإحصاءات والتقارير عن الوضع الحالي لكبار السن في إيران وحالتهم الصحية، لكن معظمها تنطوي على نقاط سلبية ومخيبة للآمال، ولا تقترح من ناحية أخرى حلول شاملة ونماذج عملية لحل مشاكل المسنين.

للشيخوخة مكانة خاصة في الثقافة الإيرانية والإسلامية، ويمكن فهم أهميتها وقيمتها بوضوح حيث هناك العديد من النقاط في الأعمال الأدبية القديمة حول أهمية فترة الشيخوخة؛ على سبيل المثال، في كتاب قابوسنامه، الذي يحتوي على توصيات حول السياسة وإدارة المجتمع، يتناول الحديث أيضاً عن مسألة الشيخوخة والشباب. وقد أولى المؤلف اهتماماً لقيمة الشيخوخة.

لكبار السن في الثقافة الإيرانية مكانة راسخة في التواصل الإنساني والاجتماعي. وفي هذه الثقافة، تعتبر إدارة شؤون المجتمع دون مشاركة كبار السن والمسنين أمراً مستحيلاً. فهناك العديد من الأمثال والقصائد عن دور كبار السن في التقدم الاجتماعي، مما يؤكد هذا الكلام؛ ومن بينها: "من بركة المسنين، عالم عامر" والتدبير من الشيوخ والحرب من الشباب (قال الامام علي عليه السلام: رأي الشيخ أحب الي من جلد الغلام).

وفي الثقافة الإسلامية أيضاً، يتمتع المسنون بمكانة قيمة. يقول جرجي زيدان في كتابه الشهير تاريخ التمدن الاسلامي: لقد قام المسلمون من القرون الاولى بتبجيل الشيوخ وكبار السن، كلما ارادوا التشاور في امر ما، وكان الحضور متساوين في جميع الاتجاهات، كان الذي اكبرهم سناً يترأس الامور.

وقد عبر القرآن الكريم عن نبي الله إبراهيم وشعيب ويعقوب بالشيخ في حين اُثِمَّ كانوا الأنبياء الذين على عاتقهم قيادة الشعب والمجتمع. وقد استخدم القرآن الكريم في وصف النبي زكريا كلمة "الشيب"، بمعنى الشعر الأبيض كناية عن الطعن في السن. لذلك، فمن الواضح أنه ليست للقرآن الكريم نظرة سلبية للشيخوخة وكبر السن، وإنما يعتبره فترة طبيعية في حياة الأفراد ولا بد من مضيتها وينبغي صرفها في تطوير النفس والسلوك في طريق العبودية والسعي الى الكمال.

كما نرى في سيرة الإمام علي (عليه السلام)، أنه قد أولى اهتماماً لشيخ غير مسلم عاجز عن العمل وفاقد للبصر وكتب الامام وصاياه لمثل هؤلاء الأشخاص (نَحَجُ البلاغة). تعتبر هذه الرواية، وثيقة هامة

على خبرتهم ومهاراتهم، فيعتبر هؤلاء الافراد كراس مال وطني للمجتمع. إذا كان هناك ثمانية ملايين من المسنين في إيران، ويعمل منهم ما لا يقل عن أربعة ملايين شخص، فسيتم استبعادهم من المشاركة الاجتماعية والدور في الناتج المحلي الإجمالي بعد التقاعد. ولذلك، فإن الأمر يرجع إلى نخبة المجتمع المحلي لوضع خطة شاملة لظاهرة الشيخوخة من بعد دراسة هذه الظاهرة حيث تشمل هذه التخطيطات اعادة تعريف سن مابعد الستين ويصف فيها، الدور الذي يمكن أن يلعبه المسنون. في هذا الصدد، ينبغي تأسيس مركز للمسنين النخبة ووضع قوانين تواكب العصر وتنشط المسنين في مختلف المجالات الاجتماعية، وإيلاء الاهتمام الى تمتعهم بالترفيهات وأوقات فراغهم والعمل الملائم لفترة الشيخوخة والعلاج والوقاية من الأمراض المستعصية. وينبغي أن تستند هذه التخطيطات على المتطلبات الاجتماعية والثقافية للشعب الإيراني ولا تعتمد على الثقافة الاجنبية ومع ذلك، فمن الضروري استخدام تجاربهم الإيجابية.

جدا للمدراء التنفيذيين والإداريين في المجتمع من أجل أن يكون هناك برنامج مناسب للشيخوخة وكبر السن. ومن ناحية أخرى، فإن الشيخوخة تنطوي على إصابات بدنية ونفسية مختلفة. في البلدان التي تشمل عدداً كبيراً من المسنين، مثل اليابان يكافحون للحد من إصابتهم وتحسين صحتهم من خلال ممارسة الرياضة والترفيه والعمل. إن الاصابات الاجتماعية اهم من نظيراتها الجسمية أو النفسية؛ فالشيخوخة، بالإضافة إلى أنها تؤثر على الانسان من ناحية البيولوجيا فإنها ايضا تسبب تغيرات في الحياة الاجتماعية والأسرة والعلاقة بين المسن ومن حوله. ويمكن أن تؤدي هذه التغيرات إلى ظاهرة تسمى "الاستبعاد الاجتماعي". هذا وفي الوقت الذي يدخل الانسان بعد ستين عاما من العمر، مرحلة جديدة من الحياة، مكتسبا الخبرات والتجارب فينبغي الاستفادة منه في موضع مناسب. وفقا لبعض الإحصاءات، يمثل المسنون ٨ إلى ١٠ في المائة من السكان. وبالنظر إلى التكلفة التي أنفقتها المجتمع

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Please cite this article as: Rahmani Zarvandi M, Aging and the future ahead. J Res Relig Health. 2018; 4(2): 1- 6.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سالمندی و آینده‌ی فراروی

محمد رحمانی زروندی*

* گروه فقه‌العباده، دانشکده‌ی فقه تخصصی، دانشگاه بین‌المللی المصطفی، قم، ایران.
مکاتبات خطاب به آقای محمد رحمانی زروندی؛ رایانامه: m.zarvandi2@gmail.com

اطلاعات مقاله

دریافت: ۹ دی ۹۶
دریافت متن نهایی: ۱۲ بهمن ۹۶
پذیرش: ۵ اسفند ۹۶
نشر الکترونیکی: ۱ فروردین ۹۷

واژگان کلیدی:

ارزش

سالمند

سلامت اجتماعی

سلامت جسم

سلامت روح

شمار سالمندان در جامعه‌ی کنونی ایران، با جمعیت هشت میلیونی به سرعت رو به افزایش است؛ سالمندی پدیده‌ی با ابعاد پیچیده‌ی فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و مذهبی است و از جنبه‌های مختلفی قابل توجه است، که به برخی از آنها اشاره می‌شود (۱).

رئیس اداره‌ی سالمندان وزارت بهداشت اعلام کرده است که الگوهای عمل‌شده در ایران، سالمندی را مترادف بیماری، عصا به دستی، ویلچرنشینی و روی تخت بیمارستان بودن دانسته است، درحالی‌که سالمندی را می‌توان به نشاط، بهره‌دهی و فعالیت شناخت.

اخبار، آمار و گزارش‌ها درباره‌ی وضعیت کنونی سالمندان در ایران و وضعیت سلامتی آنان فراوان است، ولی بیشتر آنها، نکات منفی و مأیوس‌کننده را در بر دارد و از طرفی راهکاری جامع و الگوهایی عملی برای رفع مشکلات سالمندان پیشنهاد نمی‌دهد.

سالمندی در فرهنگ ایرانی و اسلامی جایگاه ویژه‌ی دارد و اهمیت و ارزش آن را به‌وضوح می‌توان دریافت. ازجمله در آثار ادبی کهن نکات بسیاری درباره‌ی اهمیت دوران سالمندی وجود دارد. برای نمونه در کتاب قابوس‌نامه که در بردارنده‌ی توصیه‌هایی درباره‌ی سیاست و مدیریت جامعه است، به بحثی درباره‌ی پیری و جوانی پرداخته شده است. نویسنده در این کتاب به ارزش سالمندی توجه کرده است (۲).

سالمندان در فرهنگ ایرانی، در ارتباطات انسانی و اجتماعی جایگاه شناخته شده‌ی دارند. در این فرهنگ تدبیر امور و اداره‌ی جامعه بدون دخالت پیران و سالمندان غیرممکن دانسته شده است. ضرب‌المثل‌ها و اشعار فراوانی که درباره‌ی نقش سالمندان در پیشرفت اجتماعی وجود دارد، مؤید این مطلب است. ازجمله: «از برکات پیران، جهان آباد است» و «تدبیر ز پیر، جنگ ز جوان» (۳).

در فرهنگ اسلامی نیز سالمندان از جایگاه ارزشمندی برخوردارند. جرجی زیدان در کتاب مشهورش می‌نویسد: مسلمانان از قرون نخست، سالمندان و پیران را تکریم می‌کردند و هرگاه قصد مشورت در کاری داشتند و حاضران از هر جهت مساوی بودند، آن کس که از همه پیرتر بود به مقام ریاست می‌رسید.

قرآن کریم حضرت ابراهیم، شعیب و یعقوب را سالخورده و به تعبیر دیگر «شیخ» می‌نامد. درحالی‌که آنان پیامبرانی بودند که مسئولیت رهبری مردم و جامعه را بر عهده داشتند. این کتاب ارزشمند در توصیف حضرت زکریا، واژه‌ی «شیب» به‌معنی

از زندگی می‌شود و پس از داشتن کوله‌باری از تجربه و مهارت، شایسته است در جایگاه مناسبی از او بهره برده شود. سالمندان بر اساس برخی از آمارها هشت تا ده درصد جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند. با توجه به هزینه‌ی که جامعه برای کسب تجربه و مهارت‌آموزی آنان صرف کرده است، این قشر سرمایه‌ی ملی به شمار می‌روند. اگر در ایران هشت میلیون سالمند داشته باشیم و از این جمعیت، دست‌کم چهار میلیون نفر اشتغال داشته باشند، آنگاه پس از بازنشستگی، از مشارکت اجتماعی و ایفای نقش در تولید ناخالص ملی حذف می‌شوند. از این‌رو، بر نخبگان جامعه است تا با چاره‌اندیشی و بررسی پدیده‌ی سالمندی، برنامه‌ی جامعی برای آن تدوین کنند و در این برنامه‌ریزی، دوران پس از شصت سالگی را باز تعریف؛ و نقشی که سالمندان می‌توانند ایفا کنند تشریح کنند. در این راستا، به ایجاد بنیادی برای نخبگان سالمند، وضع قوانین مناسب برای این دوران، فعال‌سازی آنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، ضرورت داشتن تفریحات، بهره‌برداری از اوقات فراغت، اشتغال متناسب با دوره‌ی سالمندی، درمان و پیشگیری از امراض صعب‌العلاج نیز توجه شود. شایسته است این برنامه مبتنی بر مقتضیات اجتماعی و فرهنگی مردم ایران باشد و بر فرهنگ بیگانه تکیه نداشته باشد، هر چند لازم است از تجارب مثبت آنان بهره برده شود.

سپیدموی و کنایه از سالخوردگی را به کار برده است. از این‌رو، پیداست که قرآن کریم نگاهی منفی به سالمندی و پیری ندارد، بلکه آن را دوره‌ی طبیعی در زندگی افراد دانسته است که به‌ناچار آن را سپری خواهند کرد و شایسته است این دوران را در مسیر عبودیت و تکامل خود به کار گیرند (۴ - ۶). در سیره‌ی امام علی (علیه‌السلام) نیز مشاهده می‌کنیم که ایشان به پیرمردی غیرمسلمان که بر اثر کهولت سن از کارافتاده و نابینا شده بود، توجه و تفقد کردند و دستورالعملی را برای رسیدن به چنین افرادی صادر می‌کنند (نهج‌البلاغه) (۷). این روایت سندی بسیار مهم و گویا برای دست‌اندرکاران و مدیران اجرایی جامعه است تا برنامه‌ی مناسب برای دوران سالخوردگی و سالمندی داشته باشند. از سوی دیگر سالمندی در بردارنده‌ی آسیب‌های گوناگون جسمی و روانی است. در کشورهای مثل ژاپن با جمعیت بالای سالمندان از طریق ورزش، تفریحات سالم و کارکردن؛ در کاهش آسیب‌ها و ارتقای سلامتی آنان کوشیده‌اند. مهم‌تر از آسیب‌های جسمی و روحی، آسیب‌های اجتماعی است. سالمندی علاوه‌براینکه در جنبه‌ی زیست‌شناسی انسان تأثیر می‌گذارد، در زندگی اجتماعی، خانواده و رابطه‌ی او با اطرافیان نیز تغییراتی به وجود می‌آورد. این تغییرات می‌تواند پدیده‌ی به نام «طرد اجتماعی» را به همراه داشته باشد. درحالی‌که پس از شصت سالگی، انسان وارد مرحله‌ی جدیدی

استناد مقاله به این صورت است:

Please cite this article as: Rahmani Zarvandi M, Aging and the future ahead. J Res Relig Health. 2018; 4(2): 1- 6.

References

1. Mohseni Bandpey A. The number of elderly people in Iran reached 8 million 2016 [Available from: <http://hamvatantv.ir/?p=18873>].
2. OnsorAlmali A, Yosefi GH. Ghabosnameh. Tehran: Scientific and Cultural Company; 2016.(Full Text in Persian)
3. Toosi N, Eghbal Ashtiani A. Siasat Nameh. Tehran: Asatir; 2009.(Full Text in Persian)
4. The holy Quran.Sura Al-Hood.Verse 72.Translated by:Fooladvand,M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies; 2011.(Full Text in Arabic)
5. The holy Quran.Sura Al-Ghessas.Verse 23.Translated by:Fooladvand,M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies; 2011.(Full Text in Arabic)
6. The holy Quran.Sura Al-Yosef.Verse 78. Translated by: Fooladvand, M.M. Tehran: Office of Historical Studies and Islamic Studies; 2011.(Full Text in Arabic)
7. Horr Ameli H. Vaseel Alshieh. Qom: Al-albeyt.Vol 11; 1995.(Full Text in Persian)